

МОТИВИ

ЗА УЧАСТИЕ В ИЗБОРА НА ЧЛЕНОВЕ НА ВСС

от Васил Маринов Петков
номиниран за член на Висшия съдебен съвет
от състава на съдиите

Съгласието ми да участвам в избора за членове на ВСС е продиктувано от факта, че номинацията ми идва от моите колеги съдии, а това определено е оценка за моята досегашна работа и израз на тяхното доверие.

Професионалният ми стаж в съдебната система започна през 2004 г., когато след участие в първия общ национален конкурс бях назначен за младши прокурор в Районна прокуратура – Котел. Преди това съм работил в системата на Министерството на отбраната, включително и като юрисконсулт. През 2005 г. започнах работа като съдия в РС – Ямбол, а от 2009 г. до 2014 г. бях негов административен ръководител. От 07.08.2014 г. до настоящия момент съм председател на Окръжен съд – Ямбол. При избора ми за втори мандат за председател на Окръжен съд – Ямбол бях подкрепен от всички съдии от съда и бях избран с пълно единодушие от членовете на Съдийската колегия на ВСС. Резултатите от всички проверки в органите на съдебната власт, които съм ръководил – и от Инспектората към ВСС, и от горестоящите съдилища, и финансовите одити от ВСС и АДФИ, винаги са били отлични. През цялото време на ръководна длъжност, освен административната работа, съм разглеждал дела (преимуществено наказателни), при натовареност, идентична с тази на моите колеги.

От 2017 г. съм с ранг „Съдия във ВКС и ВАС“. През 2018 г. бях награден с Грамота и служебна благодарност за принос за отличаването на ВСС със специалната награда на журито за 2017 г. в конкурса „Кристални везни на правосъдието“ на Съвета на Европа.

В тази връзка мотивацията ми да се кандидатирам за член на ВСС се основава на уменията и опита, които съм придобил в работата ми като съдия и като председател на Районен съд – Ямбол и на Окръжен съд – Ямбол. През времето, в което съм заемал тези длъжности, съм натрупал освен съдийски и административен опит в областта на управлението и планирането на човешките ресурси, финансовото ръководство, материално-техническото осигуряване, спецификата на управление на съдебен орган, свързана с отношението към съдиите и съдебните служители, към граждани, медии и други организации. В процеса на разрешаване на множество различни ежедневни казуси, като административен ръководител съм се научил да намирам баланса между общите и индивидуалните задължения, както и да ценя високо работата в екип.

Участвал съм в множество работни групи, организирани от ВСС, по различни теми, свързани със съдебната администрация, с института на съдебните заседатели, по промени в ПАС и много, много други. Считам този мой досегашен опит за изключително важен за едно успешно изпълнение на функциите на член на ВСС.

Имам опит като обучител на съдебни заседатели и като лектор по Наказателен процес на студенти в БСУ. С тези ми дейности освен, че съм развил комуникативни умения, съм получил и „обратна връзка“ по проблеми на системата, чрез непосредствен контакт с хора, които не са професионално ангажирани със съдебната власт.

Мисля, че съм диалогичен човек, който може да слуша и чува различното мнение. Безспорно това е необходимо качество за всеки член на ВСС, защото само така може да се създаде среда за пълноценна работа и на пленума на ВСС и на съдийската колегия. Добре познавам психиката, начина на мислене на съдиите и съдебни служители и съзнавам, че резултати в работата могат да се постигнат само с общите усилия на всички. Затова, ако бъда избран за член на ВСС, ще се старая непрекъснато да комуникирам чрез ясни позиции и послания освен със съдии и съдебни служители от страната, така и с другите членове на съвета, без да се притеснявам да призная правилността на различна позиция.

Напълно наясно съм с проблемите, трудностите и отговорностите от професионално и лично естество, свързани с дейността на член на ВСС. Съзнавам, че ако бъда избран за член на съвета, отговорността, която ще нося, ще бъде още по-голяма от досегашната ми. Към ВСС, и в частност към всеки негов член, са съсредоточени високи очаквания както от магистратите и съдебните служители за подобряване на различните аспекти на професионалната дейност, така и от цялото общество, свързани с изпълнение на основната мисия на съдебната власт, посочена в чл. 117, ал. 1 от КРБ – защита на правата и законните интереси на гражданите, юридическите лица и държавата.

ПОДПИС:

27.04.2022 г.

(Васил Петков)

К О Н Ц Е П Ц И Я

ЗА ДЕЙНОСТТА НА ВИСШИЯ СЪДЕБЕН СЪВЕТ

изготвена от Васил Маринов Петков
номиниран за член на Висшия съдебен съвет
от състава на съдиите

Висшият съдебен съвет е върховният кадрови и административен орган на съдебната власт, който я представлява, осигурява и отстоява нейната независимост, определя състава и организацията на работа на съдилищата, прокуратурите и следствените органи и обезпечава финансово и технически тяхната дейност, без да се намесва в нейното осъществяване. При действащото законодателство ВСС е постоянно действащ орган, който съгласно чл. 130а, ал. 1 от Конституцията на Република България, осъществява правомощията си чрез пленум, съдийска и прокурорска колегия.

Основните аспекти в работата на ВСС са:

Бюджет и финанси.

Една от най-важните отговорности на Пленума на Висшия съдебен съвет е свързана с осигуряване на бюджета на съдебната власт. Считам, че ВСС трябва да отстоява позицията, че независимостта на съдебната власт се гарантира само чрез такъв бюджет, който осигурява достатъчно средства за нормалното функциониране на нейните органи.

Работата на Пленума на ВСС по управление на бюджета и финансите цели икономичност и ефикасност на всички разходи. В тази насока считам, че следващият състав на ВСС, като първостепенен разпоредител, трябва да положи усилия за въвеждането на програмно бюджетиране на съдебната власт. Програмният бюджет цели по-ефективно разпределение на наличните бюджетни ресурси, както и тяхното ефикасно разходване, контролирано чрез отчитане на индикатори за конкретни резултати при постигането на програмни цели и стимули за ефективността в изпълнение на приоритетите. Основното предимство тук е възможността намеренията на ВСС за подобряване на работата на съдебната система и провеждане на реформи да бъдат отразени в структурата на бюджета под формата на програми, при които да е ясно как ще се постигне определена цел и колко ще струва това. Така би било възможно да се установи ефективността на разпределение на бюджетните ресурси, чрез оценка на приноса на всяка програма за изпълнението на намеренията на ВСС.

Независимо дали програмното бюджетиране на съдебната власт бъде въведено, определянето на годишните бюджети на второстепенните разпоредители (каквито са съдилищата), трябва да

почива на ясни критерии, свързвани с броя на магистратите и съдебните служители, състоянието на материално-техническата база, нуждите и спецификата на всеки орган (отдалеченост и налична транспортна инфраструктура, начин на отопление, наличие на големи доставчици в региона и т.н.). Затова считам, че бюджетът на всеки съд следва да се делегира при ясни правила и след анализ на финансовите прогнози, изготвени от органа, без да се създава усещане за привилегировано финансиране.

По отношение на оптимизиране на разходите, намирам за целесъобразно централизирано провеждане на обществени поръчки за доставка на материали, необходими за дейността на съдилищата (пр. доставка на всякакви консумативи, офис-техника, гориво за служебните автомобили и т.н.) с цел постигане на по-ниски цени, при значително по-големи количества. Считам, че в тази насока следва да се използва капацитета на администрацията на ВСС. Като добра практика може да се отчете централизирането от ВСС на: доставката на ел. енергия, застраховането на съдии и служители, доставки на гориво за отопление. Централизирането може да се разшири и по отношение на избор на обслужваща съдебната система банка/и, застраховане на имотите, заплащане на унифицираните доставки и услуги за всички съдилища (пр. – на програмни продукти в това число правно-информационни системи, деловодни и счетоводни програми и т.н.), които към момента се заплащат отделно от всички органи. В тази насока правилно е решението на ВСС органите на съдебната власт, на които е възложено стопанисването на съдебни сгради/част от сгради, в които са настанени няколко органа, да извършват разходите за вода, горива и енергия, без те да им се възстановяват, тъй като се намаляват банковите такси, които се заплащат.

Разбира се, не всички разходи могат да бъдат подложени на централизиране, предвид специфичните нужди на всеки отделен орган на съдебна власт. В тази връзка считам за необходимо незабавно да се предприеме актуализация на въведени лимити за разходване на бюджетни средства, тъй като определените цени към настоящия момент са абсолютно неадекватни на пазара.

Намирам за неправилна практиката на ВСС да отпуска допълнителни средства при почти всяко искане на административните ръководители на съдилищата, при наличие на неразходвани средства от делегирания бюджет на второстепенния разпоредител. По този начин първоначално отпуснатите средства се надвишават често значително. Така се подлага на риск финансовата дисциплина за планирано, икономично и предвидимо разходване на средства. Това се отнася и до аварийните случаи, за които необяснимо защо се искат средства, при наличие на такива в бюджета на второстепенния разпоредител.

Сериозен проблем във финансовата дейност има при изпълнение на приходната част от бюджета на съдебната власт – събиране на вземанията от глоби, разноски и др. За решаването му считам за удачно ВСС да създаде унифициран алгоритъм, еднакъв за всички съдилища, по

който да се съберат вземанията. По изпълнение на приходната част на бюджета следва да засили контролна дейност върху органите на съдебната власт, чрез одитната структура на ВСС – дирекция „Вътрешен одит“, която да оценява адекватността и ефективността на работата в тази насока.

Много важен е въпросът за възнагражденията в съдебната система – за тяхната адекватност и начина им на формиране. Европейската комисия, Венецианската комисия, Комитета на министрите на Съвета на Европа, Европейската комисия за ефективност на правосъдието (СЕРЕЈ), Европейската мрежа на съдебните съвети, вече са давали препоръки за залагане на ясни и обективни стандарти при определяне на заплащането и допълнителните трудови възнаграждения, като гаранция за независимост на магистратите и ефективно осъществяване на дейността им, съобразено с отговорността, която се носи.

Според мен, законодателна промяна следва да има освен в насока за увеличаване на магистратското заплащане, така също и за постигане на неговата стабилност и навременно актуализиране. Един от вариантите за това е да се предвиди механизъм за законово определянето на възнаграждения на всички, а не само на председателя на ВКС, председателя на ВАС, главния прокурор, както и на младшите магистрати. В тази насока може да се възприеме подход, подобен на този за формиране на възнаграждението на народните представители (чл. 5 и 6 от Финансови правила по бюджета на Народното събрание, приложение към Правилника за организацията и дейността на НС, обн. ДВ бр. 109 от 21 декември 2021 г.) – заплащането на магистратите по нива да е процент от заплащането на „тримата големи“. Разбира се, такава промяната не е от компетенциите на съвета и следва да се осъществи чрез изменение на ЗСВ, като според мен новият състав трябва да предприеме бързи активни действия в тази насока.

При сегашната законова регламентация следва безусловно и своевременно да се изпълнява разпоредбата на чл. 218, ал. 2 от ЗСВ по актуализация на заплатите. Към момента това изискване не се изпълнява – за м. април основното месечно възнаграждение на младши магистрат е 2992 лв., вместо 3430 лева.

В този аспект и определяне на допълнителното възнаграждение на магистратите не трябва да създава риск от нежелано влияние върху тях. Към настоящия момент неясен (и непрозрачен), а според мен и изключително неправилен, е начинът на определяне на допълнителните възнаграждения, възприет с Правилата за определяне и изплащане на допълнителните възнаграждения на съдии (решение по протокол № 24/22.06.2021 г. на СК на ВСС). При сега действащия механизъм се получава изключително несправедливо определяне на допълнителното възнаграждение (пр. съдиите от районен съд с натовареност 41.63 дела месечно, получат еднакво допълнително възнаграждение със съдиите от районен съд с драстично по-малка натовареност – 8.17 дела месечно). Затова този механизъм следва да се

преосмисли и да се промени радикално. В тази насока предлагам, накратко, след като СК на ВСС определи средна натовареност за съответното ниво, за всеки съдия да се определя индивидуален корекционен коефициент (образуван като съотношение между натовареността му и средната натовареност за съответното ниво). Премията ще се изчислява, като определеното от СК на ВСС допълнително възнаграждение се умножи с корекционния коефициент. За върховните съдиите, предвид липсата на база за сравнение с други съдилища от такова ниво, средна натовареност следва да се определя за съответната колегия. Формирано по този начин, допълнителното възнаграждение действително ще бъде бонус, който отчита персоналните усилия на отделния съдия, а не общата статистика за съответния съд. Ако се възприеме този подход следва да редактира чл. 233, ал. 6 от ЗСВ, където е посочено, че въз основа на степента на натовареност на съответния орган на съдебната власт, ВСС определя допълнително възнаграждение на съдия, прокурор или следовател. Ако няма промяна в сегашната уредба, корекционният коефициент следва да се определя за съдебния орган. В тази връзка има разработен подробен механизъм, който освен, че е приложим за всички органи на съдебната власт, е ясен и обективен и на практика не би създал трудности при прилагането, предвид ИТ-обезпечеността, наличието на статистически данни и служители с функции по изготвяне на статистиката (и във ВСС, и във всички органи). Тук следва да се обмисли дали различният подход при отчитане на натовареността, предвиден за 2022 г. – за една група съдилища по ЕИСС, а за друга по СИНС, на практика не би въвело до двоен стандарт при определяне на допълнителното възнаграждение и би създало неравнопоставеност между съдилища в ущърб на тези, отчитащи се по модула на проблемната ЕИСС. Личното ми мнение е, че правилата за определяне и изплащане на допълнителните възнаграждения на съдиите (и всички магистрати), следва да са напълно еднакви за съдилища в Република България, като стъпват върху еднакви обективни критерии. Впрочем считам, че допълнителните трудови възнаграждения и на съдебни служители следва да се определя на основание чл. 233, ал. 6 от ЗСВ.

Управление на собствеността.

По отношение на работата на пленума по управление на собствеността считам е ключова за дейността на органите на съдебна власт по места. Тази дейност обичайно е извън полезрението на съдиите и служителите, но на всеки от тях ВСС дължи добри условия на труд – достатъчно и добре поддържани съдебни зали и работни помещения. Затова считам, че ВСС трябва да повиши своята активност в участие по проекти с финансиране от средства по оперативни програми за подобрене на сградния фонд за енерго-спестяване, достъпна среда и добри работни условия, както и за повишаване на представителността. Ролята на дирекция „Управление на собствеността на съдебната власт”,

към момента е по-скоро контролна, а не изцяло обслужваща нуждите на органите на съдебна власт. Именно експертизата на администрацията, предвид спецификата на дейността по управление на собствеността, следва да се използва пълноценно, разбира се в синхрон с усилията на административните ръководители по места.

При управление на собствеността следва да се отчита фактът, че много често различни органи на съдебната власт се помещават в общи сгради. Затова считам за удачно тези органи да разработят общи правила за дейностите по управление на собствеността, а органът, на когото е възложено това, да има в щата си служител-специалист, който освен, че да разполага с всичката необходима документация на сградния фонд, в тясно сътрудничество с администрацията на ВСС да работи за нейната дигитализация, да следи за извършването на всички необходими действия по административното, техническото, строителното, противопожарното и друго осигуряване, както и много важно – да подпомага участието в проекти. Към настоящия момент такава/подобна длъжност е предвидена само за някои органи, а в останалите – тези функции се възлагат на служител, който да я съвместява със своята работа. За такъв служител не следва да се разкрива нова щатна бройка, а да се трансформира или съвмести с някоя от съществуващите в различните структури (пр. домакин), но основната му дейност да бъде по управление на собствеността.

Безспорно ВСС, макар и при недостатъчното финансиране, следва да активизира дейността и да търси възможности чрез сътрудничество държавни и месни структури, освен за поддържане на съществуващия сграден фонд и за осигуряване на достъпна среда, така и в насока строеж/придобиване на сгради за органите, които се нуждаят от това.

Квалификацията на магистрати и съдебни служители.

По отношение на организиране на квалификацията на магистратите и съдебните служители, ВСС работи с Националния институт на правосъдието, в управлението на който участват 5 члена на съвета. Темите, по които се провеждат обученията в НИП, следва да са актуални и практически насочени, като в тази насока ВСС трябва активно да участва в адекватното определяне на обучителните нужди на магистрати и служители. Добра практика е органите на съдебната власт по места да разполагат със средства (макар и минимални), с които да могат да провеждат регионални обучени/срещи/обсъждания по определени практически въпроси (пр. обучения на представители на местната власт във връзка с дейността им по призоваване и т.н.).

Докато обучението на магистрати и съдебните служители е относително добре структурирано и работещо, според мен ВСС следва да обърне поглед към един сериозен проблем на всички органи – подбора на съдебни служители при първоначално постъпването на работа. Общеизвестен е фактът, че съдебната система вече трудно наема на работа

качествени служители, макар в конкурсите да участват не малък брой кандидати. В тази насока считам за удачно да се организира от НИП обучение (пр. курсове) на кандидати за съдебни служители. Считам, че няма нормативна пречка за това, тъй като НИП може да извършва обучение и на „други лица, когато това му е възложено със закон или акт на Министерския съвет“ (чл. 249 ал. 2 от ЗСВ). В тази насока ВСС следва да комуникира с Министерството на правосъдието и да постави изискванията към обучителната програма. В тези обучения участниците следва да добият представа за естеството на работата на съдебния служител, законодателство, регламентиращите документи, деловодните програми, граматика, машинопис, обслужване на офис-техника, етични норми за поведение. Така в конкурси за работа в съдебната система биха участвали мотивирани и първоначално подготвени кандидати. Такива обучения биха могли да се провеждат и по места, в партньорство с различни обучителни организации.

Участие в законодателния процес.

Макар да няма право на законодателна инициатива, ВСС съгласно чл. 30, ал. 2, т. 13 от ЗСВ, следва да проявява активност за усъвършенстване на законодателството, касаещо работата на съдебната власт. В Магна харта на съдиите е посочено, че съдебната система участва при вземането на всички решения, които засягат упражняването на правораздавателните функции (организацията на съдилищата, процедурите и други законови актове). Безспорно законодателството в правосъдната сфера се нуждае от множество промени – и в ЗСВ, и в материалните и процесуални закони. В тази насока споделям виждането на Съюза на юристите в България за необходимост от изграждане на ясна концепция за развитието на правосъдието, с широко участие на всички власти, представители на правната доктрина и на практиката, като тук водеща роля при координацията трябва да има ВСС.

По отношение на конструкцията на ВСС, независимо дали ще е постоянно или непостоянно действащ орган, считам, че при избора на членове от съдебната квота следва да се въведе принцип на регионално представителство по апелативни райони. Няма съмнение, че представителите на апелативните райони имат непосредствен поглед върху работата и проблемите по места. Според мен добра идея е да се предвиди и механизъм за отзоваване на членове при неизпълнение на задълженията, както и квотно подновяване на състава на ВСС по модел на Конституционния съд. Така също считам, че квалифицираното мнозинство от 2/3 за избор на членове на ВСС от парламентарната квота, е прекалено високо и би могло да доведе до не попълване на съвета в срока по чл. 19, ал. 1 от ЗСВ.

Според мен няма две мнения, че част от и от материалните, и от процесуалните закони следва да се приведе в съответствие със съвременните обществени отношения. Разбира се, всичко това е в правомощията единствено на законодателната власт, но ВСС да бъде

изразител на вижданията на съдебната власт и да е активен в този процес. Изключително важно е при законодателната дейност, да се чува мнението на действащите съдии, прокурори, следователи и съдебни служители. Тук именно е ролята на ВСС, който да събира, обобщава тези становища и да ги предлага и отстоява пред органите, които могат да инициират законодателни промени.

Според мен ВСС трябва активно да работи в насока за законови изменения свързани с: въвеждане на общо разпределение на определени видове дела (пр. които се разглеждат в закрито заседание); намаляване на формализма в процеса и облекчаване на съдебните процедури; въвеждане на задължителна медиация и извън съдебно помирително производство при ниска цена на иска; разделяне на престъпленията от простъпките и др. Без съмнение е необходима политическа воля за изменение на част от законите, а за някои случаи – и конституционна промяна (пр. в чл. 121, ал. 4 КРБ е посочено, че всички актовете на правораздаването се мотивират). Тук обаче ВСС трябва постави на обсъждане напълно логичните и коментирани нашироко от съдиите въпросите – нужно ли е да се излагат мотиви по наказателни дела, където страните са приели за правилно решението на съда и не са го обжалвали, както и при обжалване в съкратено производство – освен по наказанието; защо да не се препраща изцяло към мотивите на първата инстанция във въззивните дела, при пълното възприемане от контролиращия съд на тезата на решаващия; защо да не може съдът в закрито заседание да одобри без промени споразумение по наказателни дела и само ако е необходима промяна – да насрочи открито такова, както и в тази процедура да се прилага чл. 78а НК; защо страните, ако изразят изрична воля пред първата инстанция, че не желаят да участват във въззивното производство изобщо да се правят опити да се призовават за него. Да, срещу такива изменения могат да се изложат и контрааргументи, но именно тук е функцията на ВСС да проведе обсъждания, а при единомислие да опита да инициира законодателни действия за осъвременяване на материалните закони и изчистване на процеса от никому ненужния формализъм – всичко с цел повишаване на бързината и качеството на правораздаването и облекчаване работата на съдиите и служителите. На всички ни е ясно, че инструментариумът, който ползва съдебната власт, в някои направления е остарял, а модернизирването му зависи от законодателна инициатива и волята на парламента. Няма съмнение обаче, че качествено и бързо правосъдие не се прави с архаични материални и процесуални закони, които значително изостават от съвременните обществени отношения.

Международна дейност.

По отношение на работата на международната дейност на ВСС, от важно значение е сътрудничеството със съответните органи от страните от ЕС, разбира се и с тези от Балканския регион – Европейската мрежа на съдебните съвети, Балканската и Евро-средиземноморска мрежа

на съдебните съвети и Регионалния съвет за сътрудничество. Активното партниране и обмен на опит и идеи, а при необходимост – разумно заимстване на добри практики от тези органи, би било изключително полезно за ВСС в дейността му по оптимизиране на функционирането на българската съдебна система и укрепване на нейната независимост.

Връзките с обществеността.

Считам за изключително важна задача новият състав на ВСС да работи в посока повишаване на имиджа и на съвета и на системата като цяло, а от там – и повишаване на доверието в съдебната власт. Няма защо да се заблуждаваме – имиджовата криза е трудно поправима и засяга не само ВСС, но и всички органи на съдебната власт.

Съдебната система (в частност съдилищата) не винаги предприема действия за информиране на обществеността за протичащите процеси. Това обаче отваря пространство за навлизане в тази относително интересна за обществото област на некомпетентни и дори недоброжелателни информатори, владеещи най-силното оръжие на дезинформацията – „полуистината“. Затова, ако новият съвет успее да постави на качествено ново ниво публичните връзки, съдебната власт ще получи по-голямо самочувствие за ефективност, по-високо доверие и авторитет сред обществото. Това предполага съвършено нов начин на работа на ВСС – изграждане на отворена, активна медийна политика, която да се провежда във взаимодействие с медиите, гражданите, неправителствените организации и различни общности (пр. на хората в неравностойно положение, на подрастващи, на студенти и др.). В тази дейност следва да се отчита и фактът, че социалните медии заеха първото място като информационен канал, а традиционните – загубиха част от влиянието си. Много важно е да бъдат актуализирани и унифицирани всички правила, касаещи работата на органите на съдебната власт с обществеността и медиите. Независимо по какви канали, медийното присъствие трябва да е дозирано и да се осъществява при спазване на принципите за откритост и уважение към обществото. В комуникацията с медиите следва да се търси начин за подходящо представяне на специфичната юридическа информация. Считам, че изграждане на единна система за управление на информацията за съдебната власт чрез създаване на виртуален Медийен център (идея от проекта за „Комуникационна стратегия на ВСС“ за периода 2014 – 2020 г.), където централизирано, на едно място се намира информацията, ще улесни достъпа и бързината до информационни ресурси. В тази връзка Планът за кризисен ПР на ВСС, приет с решение на Пленума на ВСС по протокол № 34/29.09.2016 г., където са определени механизмите за успешна комуникация в извънредни и кризисни ситуации е добър, макар и да е необходима неговата актуализация.

За повишаване имиджа на съдебната система в условията на критично ниско доверие мерките са многопосочни и за тях трябва да се установят ясни правила и план, по които да се изпълняват. Изграждането и поддържането

на доверие изисква целенасочени усилия и постоянство от всеки един представител на съдебната власт при осъществяването на професионалните му задължения. Част от мерките са: провеждане на проактивни комуникационни кампании, активно участие в срещи/семинари/кръгли маси, търсене на обратна връзка и предприемане на мерки по предоставената информация, въвеждане на практиката за постоянно провеждане на срещи със съдиите, актуализиране и продължаване на образователната програма на ВСС „Съдебната власт – информиран избор и гражданско доверие. Отворени съдилища и прокуратури”.

Кадрова политика.

Безспорно един от най-важните въпроси, които следва да намерят решение с промени в ЗСВ, е ускоряване на конкурсите по Глава девета, Раздел IIa от ЗСВ. Сегашната законова регламентация доведе до изключителното забавяне на конкурсните процедури. Това се дължи на физическата невъзможност конкурсните комисии да завършат срочно своята работата, предвид големия брой кандидати и забавянето в изготвянето на атестациите на участниците.

В тази връзка считам, че е възможно да се възприеме модел, коментиран в магистратските среди, на децентрализиране на конкурсите и провеждане на такива за конкретен съдебен орган. Предимството на децентрализиран конкурс е в това, че той ще се обявява за всеки орган, където е възникнала необходимост от кадрово попълване и провеждане на конкурс само за конкретен орган, може да се предположи, че в него ще участват много по-малко кандидати. Така конкурсните комисии ще приключват своята работа значително по-бързо. За обективно оценяване на кандидатите вариант е да се въведе допълнителен критерий по чл. 191a ЗСВ, като се включи и становище за кандидата, дадено от общото събрание на колегията/отделението от висшестоящия съд. Безспорно съдиите от съответната горна инстанция най-добре познават работата и качествата на съдиите от по-ниското ниво в съдебния район. Това становище ще се представя на конкретната конкурсна комисия и ще се взема предвид при определяне на класирането. Разбира се, в такъв конкурс могат да участват и съдии от други съдебни райони и правораздаващи по друга материя, като в този случай становище за кандидата ще се формира от съответното общо събрание на колегията/отделението от по-горния съд в съдебен район на кандидата. Включването на такъв допълнителен критерий според мен не противоречи на Решение № 13/16.12.2002 г. по дело № 17/2002 г. на КС на РБ, където е посочено, че кадровата политика в съдебната власт е възложена на Висшия съдебен съвет и общите събрания на съдиите, прокурорите и следователите „не могат да се превръщат в кадровици на съдебната система”, тъй като класирането ще се приема с решение на Съдийската колегия на ВСС. Така също това не би довело до неравнопоставеност в оценяване на кандидатите, тъй като то ще се извършва от една и съща комисия, а общото събрание на

колегията/отделението от висшестоящия съд ще дава обективно становище за кандидатите, тъй като в последствие ще работи заедно с тях. При освобождаване на друга такава длъжност в органа, в срок до една година тя следва да се заема от следващия класиран в конкурса, без да се провежда нова процедура – по искане на съответния административен ръководител, СК на ВСС ще взема решение за назначаване на база на поредността на класирането от преведения конкурс. Според мен следва да се обсъди дали е необходимо в конкурсната комисията да се включват хабилитирани лица, или (каквото е моето мнение) изпитващите магистрати ще се справят без такова участие. Дали такъв начин на провеждане на конкурси е удачен, може да покаже само времето, но едно е безспорно – сегашният модел категорично не работи.

По отношение на командироването, безспорно този институт създава напрежение и генерира негативни настроения в системата, особено при продължителен срок. От една страна командироването става „разновидност” на кадровото изстраване и дава поле за коментари за независимостта на продължително командированите магистрати. От друга – към момента командироването е единствената реалната възможност за кадрова обезпеченост, за преодоляване на високата натовареност и липсата на функционалност, свързана със затруднения при формирането на въззивни състави (особено по наказателни дела в по-малките съдилища). Затова според мен е необходимо да се оптимизират правилата, които да се следват при всички командирования. Добра практика в Бургаския апелативен район е в съдилищата да се изготвя годишен списък на желаещите да бъдат командировани, да се отчита мнението на съдиите от съответното отделение на приемащия съд, а в хипотезата на чл. 227, ал. 2 ЗСВ – максималния период да е не повече от 2 (1+1) години. Така в горната инстанция биха работили по-голям брой магистрати, което определено би било ценен опит за тях. Всъщност решението на проблема с командированията е само едно – ритмично и навременно провеждане на конкурсите за повишаване и преместване. До „отпушване” на конкурсите обаче, при командироването трябва да се спазват ясни правила, които да изключват възможност за превратното му използване като кадрово изстраване. Този процес следва да се контролира от ВСС и при проблем в тази насока, да се прилага чл. 30, ал. 5, т. 18 от ЗСВ.

По отношение на кадровата обезпеченост на съдилищата считам, че ВСС следва да проявява равна загриженост за всички съдилища. Безспорно по критерий „натовареност” проблем имат големите съдилища, но по-малките изпитват силно затруднение във функционалността си, свързано с минималния брой на съдийския състав. Крайно необходимо е ВСС при определяне на щатната численост на съдилищата да съобразява интересите на гражданите в съдебния район, като отчита, че при въззивни дела в огромната им част околните съдилища са последна редовна инстанция – факт, безспорно изискващ специализация. Затова, наред със стъпките за намаляване на натовареността, ВСС следва да предвиди защитен механизъм – минимален

брой съдии, под който да не може да се „пада“ при закриване на бройки. Така също СК на ВСС следва стриктно и неформално, да спазва съгласувателната процедура с административния ръководител на органа на съдебна власт по чл. 30, ал. 2, т. 8 от ЗСВ, като при всеки конкретен случай на съкращаване на щатни длъжности, задълбочено да обсъжда становищата им, а пленумът – да отказва закриване на бройки при неизпълнена съгласувателна процедура.

По отношение на атестирането, към настоящия момент то се извършва по правилата в Наредба № 2/23.02.2017 г. за показателите, методиката и реда за атестиране на съдия, председател и зам.-председател на съда (обн., ДВ, бр. 21 от 10.03.2017 г., изм. и доп., бр. 39 от 12.05.2021 година). Считам, че включването в този процес на помощните атестационни комисии все още не е показало своята ефективност и процесът отново продължава твърде дълго време. Ясно на всички е, че на практика атестирането се провежда доста формално – факт е, че почти всички съдии, ако нямат значителни пропуски в своята работа, се оценят с оценка „много добър“. Считам, че процесът по атестиране следва значително да се подобри в насока придобиване на лична представа за подготвеността на атестираните, чрез посещение на негови съдебни заседания и задълбочено анализиране на причините за отмяна на актове и забавяния, включително и с негово персонално изслушване още от ПАК.

Избор на административни ръководители.

Относно избора на административни ръководители се забелязва тревожна тенденция за участие в процедурата само на един магистрат, а в някои случаи (особено в по-малки съдилища), дори липсват изобщо кандидати. Считам, че това се дължи освен на непривлекателността на естеството на административните задължения и сериозната ангажираност на председателите, така също на не винаги удачния избор на ръководител, което от своя страна демотивира съдии да участват в процедурата. Именно тук е ролята на СК на ВСС да избира председател, като преценява обективно кандидатите по критерии почтеност, независимост, отлична квалификация, диалогичност и високо чувство за отговорност. Безспорно при избора на административен ръководители, следва да се отчита становището на общото събрание на съдиите от съответния съд, тъй като те най-добре познават кандидатите и ще работят с тях. В тази насока намирам, че всеки член на СК на ВСС, при избор, трябва да съобразява тези становища.

Дисциплинарна дейност.

Считам, че действащите правила за дисциплинарна дейност на Съдийската колегия на ВСС – „Стандарти за провеждане на дисциплинарно производство по гл. 16 от ЗСВ“, са добри и следва точно да се прилагат при всеки случай.

Безспорно е необходимо да се преосмисли политиката на ВСС за поощренията на магистратите, за да може всеки магистрат да получава

признание и подкрепа при отлично изпълнение на професионалните си задължения. В този аспект бюджетът, който определя ВСС за материални стимули, следва да се увеличи. Така също, за мен е необяснимо защо председателите на районните съдилища да не могат да правят предложения за поощрение, поради което считам, че ЗСВ следва да се промени, като им се предоставят такива правомощия.

СК на ВСС може да възлага на Инспектората към Висшия съдебен съвет извършването на проверки, които са извън годишната програма за дейността му. Проверките, които се извършват от ИВСС следва да имат основно корекционна, а не санкционна насоченост. И тъй като забавянето в изписването на делата е една от основните причини за образуване на дисциплинарни производства, считам, че едномесечният срок по чл. 235, ал. 5 от ГПК, следва законодателно да се промени в двумесечен (по аналогия с този по чл. 308 от НПК). Така също считам, че ИВСС следва да се активира в много важната си функция – тази по чл. 54, ал. 1, т. 3 и 4 от ЗСВ за сигнализиране на компетентните органи за отправяне на искане за приемане на тълкувателни решения или тълкувателни постановления при установяване на противоречива съдебна практика. Това пряко влияе на предвидимостта на съдебната практика и от там – до повишаване на доверието в съдилищата.

Съдебна администрация.

По отношение на съдебната администрация считам, че определено в системата има резерв за нейната оптимизация с действия, които не изискват промяна на ЗСВ. Към момента в Правилника за администрацията на съдилищата (който се приема с решение на Пленума на ВСС) е предвидена възможност за създаване на обща служба „Връчване на призовки и съдебни книжа” за окръжен и районен съд, които са в едно населено място (чл. 73, ал. 4 от ПАС). Този модел – чрез създаване на общи звена, може да бъде приложен и изобщо към съдебната администрация (и за общата и за специализираната) на съдилища, намиращи се в едно населено място (който в повечето случаи се помещават и в една обща сграда). Това ще даде възможност освен за съсредоточаване на по-голям човешки ресурс в конкретната административна дейност, така също за незабавно гъвкаво управление на администрацията, чрез пренасочване на част от персонала към органа, където е възникнала необходимост. В крайна сметка – до оптимизиране на числеността на съдебната администрация. Според мен най-логично би било създаване на съвместни звена в общата администрация, свързани с логистичната дейност (стопанисване и управление на съдебното имущество, информационното обслужване и статистика, пресслужба), а в Специализираната – обща служба „Съдебни секретари” (особено при дефицита на такива служители в съдилищата). На практика в тези звена се извършва напълно идентична дейност в отделните съдилища, независимо от нивото на органа.

Съгласно разпоредбата на чл. 357, ал. 2 от ЗСВ администрациите на съдилищата и прокуратурите се ръководят от съдебни администратори. Съдебният администратор следва да организира оптимално работещ модел на съдебната администрация, да определя и контролира изпълнението на задълженията на съдебните служители, съобразно типовете длъжностни характеристики. Счита се обаче, че в голяма част от съдилищата съдебните администратори изпълняват по-скоро функции на оперативен служител, а не на ръководител на администрацията. В тази насока в чл. 6, ал. 1 от ПАС следва ясно да се регламентира, че съдебният администратор в изпълнение на функциите си издава писмени разпореждания, които са задължителни за съдебните служители. Разбира се, в такъв случай, за да не „измества“ административния ръководител, трябва да има предпазен механизъм, при който той да може служебно да отменя разпорежданията на съдебния администратор. Администраторът има много важни правомощия и ако реално започне пълноценно и самостоятелно да ръководи администрацията с разпореждания, освен, че ще повиши важността и авторитета на тази длъжност, ще облекчи работата на административния ръководител.

Промяната на съдебната карта.

Промяната на съдебната карта е изключително чувствителен въпрос, който безспорно, рано или късно, трябва да намери своето решение. По проект „Създаване на модел за оптимизация на съдебната карта на българските съдилища и прокуратури и разработване на Единна информационна система на съдилищата“ по Оперативна програма „Добро управление 2014 – 2020 г.“ се предложиха четири модела за реформа на съдилищата. Въпреки действията на сегашния състав на ВСС, тази тема остана отворена и реструктурирането на организацията на работата на съдилищата – предстояща. Затова считам, че работата по оптимизация на съдебната карта следва да е основен приоритет в дейността на ВСС.

Според Работната група по качеството на правосъдието на Европейската комисия за ефикасност на правосъдието (CEPEJ-GT-QUAL), в процеса на промяната на съдебната карта следва да се съобразяват множество фактори: достъп до правосъдие от гледна точка на близостта на гражданите до съдилищата; минимална големина на съдилищата, така че да може да се осигури наличие на различни компетенции и функции; оптимизиране и намаляване на разходите; максимизиране на качеството и адекватно изпълнение на предоставяната услуга. Към демографското развитие и неравномерното разпределение на човешките ресурси в страната, следва да се добави и увеличеното търсене на специфични познания, поради нарастващата сложност на правото и бизнеса. Затова в днешно време е необходимо съдилищата да не се разглеждат като отделни единици, а като взаимно свързани точки – класическа мрежа, за оптимална доставка на услуги, където са необходими и които отговарят на нуждите на гражданите.

Според мен цялостно закриване съдилища е възможно най-лошото решение на проблема. Това освен, че няма да доведе до икономии на средства и повишаване на качеството, бързината и достъпа до правосъдие, ще промени негативно много лични съдби на съдии и съдебни служители. Така също считам, че еднократно преправяне на съдебната карта чрез промяна на местната или родова подсъдност и структурата на съдилищата (чрез обединяване или вливане на структури), не предполага устойчиво решение на проблема. Реформирането винаги се влияе от неустойчиви икономически, географски и демографски фактори, вътрешнополитически решения (пр. – ново регионално деление на страната), както и от външнополитически (пр. – икономически и бежански кризи, миграция). Затова считам, че ВСС трябва да търси гъвкав подход, при който да може да се реагира бързо и адекватно чрез концентриране на ресурси от един съд (по район и по ниво) в друг, предвид текущите потребности. Напълно съзнавам, че това не се възприема еднозначно, но динамичната обстановка в съвременното предполага именно такъв адаптивен модел. Едно обаче е сигурно, че всички действия по промяна на „съдебната карта“ следва да се извършват само във взаимодействие и синхронизиране на вижданията на всички власти, на професионалните юридически гилдии, на представители на обществеността, както и на академичните среди, ерго – на цялото общество. И тук е водещата роля на ВСС да се инициира и проведе тази дискусия, за да може да се постигне трайно и приемливо решение по съдебната карта.

Какъвто и път за оптимизация на съдебната карта да поеме ВСС, действията трябва да са комбинирани с бързи стъпки за ускоряване на съдебните процедури и облекчаване на гражданите и ЮЛ (вкл. и финансово) при участие в тях, както и намаляване на неравномерната натовареност. Възможно решение е пълна дигитализация и дистанционност на процесите – събития, които рано или късно ще бъдат възприети за всички процедури. В тази насока трябва да се организират във всички съдилища оборудвани помещения (зали) – комуникационни центрове, които да предоставят възможност за дистанционно участие на страни, на преводачи и вещи лица в открито съдебно заседание, без да се явяват в конкретния съд, независимо къде се намират на територията на страната. Разбира се, това следва да бъде законодателно уредено. Така също част от законодателните промени, за които считам, че ВСС следва да настоява при участието си в законодателния процес, биха намалили неравномерната натовареност между съдите от отделните съдилища.

Електронно правосъдие.

Няма съмнение, че каквато и реформа в съдебната система да бъде предприета, тя няма как да се случи без електронното правосъдие. Затова сред основните приоритети на новия състав на ВСС трябва да е усъвършенстване на функциониране на електронното правосъдие, което да следва процесите на масова цифровизация на съвременното общество. Тази задача може да се изпълни само чрез пълна дигитализация на всички

процеси, които протичат в съдебната система, както и на всички документи, които се създават (вкл. и от МВР по досъдебните производства) и ползват от съдебната власт.

Тук е мястото да се коментира Единната информационна система на съдилищата (ЕИСС), която се въведе в 153 съдилища в България (без административните). Целите на тази система за оптимизиране, унифициране и повишаване ефективността на работата на магистрати и съдебни служители не се постигнаха и на практика въвеждането ѝ затормози работата на цялата системата. Тук ще посоча част от недостатъците на ЕИСС. Обработката на делата отнема много време, тъй като системата е много усложнена. Елементарни действия се изпълняват чрез дълга поредица от непоследователни стъпки, множество кликания, връщания в различни табове, после прескачане през полета. Липсва автоматизация на процесите и поради тази причина се налага едни и същи действия да се повтарят многократно. Извличането на справочна информация от системата също е доста евристичен процес, който затруднява работата на съдии и служители. Липсва интеграция със Системата за сигурно електронно връщане на Държавната агенция „Електронно управление“ и трябва служителите външно за ЕИСС, през уеб интерфейса на ССЕВ да получават и изпращат, съответно да входиращат/изходиращат кореспонденция. Да не говорим за архаизма в изгледа на програмата.

Именно затова ЕИСС почти еднозначно не се одобрява от съдиите и от служителите, на които е наложено да работят с нея, както и от адвокатите и гражданите. Само това по себе си вече е огромен проблем. Считам, че новият състав на ВСС трябва да извърши пълен функционален анализ на ЕИСС, като оправданията, че в процеса на работа тя ще се усъвършенства, са неуместни. Само защото за въвеждане на тази система е разходван значителен финансов ресурс, ползването на програмата не следва да се изоставя. ВСС следва да предприеме действия за подобряването на ЕИСС, която да стане адекватен инструмент на съдилищата в електронното правосъдие, като основното в тази насока е да се оптимизира интерфейсът ѝ така, че да се групират логически последователно всички стъпки за изпълнение на дадена задача.

Заклучение.

В заключение ще посоча, че тази концепция в никакъв случай не е изчерпателна и вероятно идеите в нея до голяма степен съвпадат с тези на повечето кандидати за членове на съвета. Това е обяснимо, защото проблемите стоят пред всички нас и нееднократно са били обсъждани в системата. Затова тук съм представил накратко своите виждания по отделните аспекти от дейността на ВСС, като съм акцентирал върху осъществими според мен мерки, реализирането на които би имало позитивен ефект в работата на съдебната власт и нейния публичен образ.

Висшият съдебен съвет е колективен орган и не е възможно неговото функциониране само с действия и усилия на отделни членове.

Затова намирам за изключително важно, след избирането на членовете на ВСС и конституиране на постоянните комисии по ресори, да се извърши анализ на всички концепции на избраните кандидати (а защо не – и на тези, които не са избрани). След такъв анализ и консолидация около разумните идеи, може да се състави Стратегическа програма за дейността на всяка комисия, с ясно дефинирани цели, които да се следват. Така също намирам за уместно всяка година ВСС да прави отчет за изпълнението на програмите на комисиите си, където да се посочва изпълненото, причините за неизпълнение на целите (ако има такива) и какви мерки се предвиждат за изпълнението им.

Основната мисия на съдебната власт – да гарантира върховенството на закона, може да се осъществи само с усилията на всеки един магистрат, при ревностното отстояване на неговата независимост. Затова считам, че стремежът за осъществяване на предвидените в концепцията мерки пряко ще се отрази на независимост на органите на съдебната власт и на всеки отделен магистрат. Това мое разбиране ще обуславя усилията ми, ако бъда избран за член на Висшия съдебен съвет, този орган да работи при спазване на принципите на законност, независимост, съразмерност, истинност, равенство, самостоятелност, безпристрастност, бързина, достъпност, публичност, прозрачност, последователност и предвидимост – така, както е разписано в чл. 2, ал. 2 от Правилника за организация на дейността на Висшия съдебен съвет и на неговата администрация.

27.04.2022 г.

ПОДПИС: (Васил Петков)